

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 8.

Lýsingarprisur fyri peltireglu: 30 oyrt. á forsiðuni,
20 oyrt. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 23. februar 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Lockouten i Danmark er afblest.

Arbejdsfreden blev sikret. Begge Parter -- Fagforbund og Arbejdsgiverforening -- vedtog Forligsmandens Forslag, hvorefter Overenskomsterne forlænges et Aar uden Ændringer.

Den franske Regering er styrtet.

Læknar.

Kannar ein eftir, hvussu vit eru staddir við læknar her í Føroyum, og hvussuleiðis teir verða lonaðir, so siggja vit fyrri tað fyrsta, at ikki er væl státt, og tað er tvørígt, at so skal vera; men verri er, at læknar okkara verða órættvíst lonaðir.

At fáa fleiri læknar higgar til landið er neyvan hugsandi um í hesum krepputíðum; men tann órættvísi lóningarhátturin treingir til at verða rættaður og er lættur at rætta, sum eg seinri skal vísa á.

Her í Føroyum eru 14 læknar, nevniliga 6 fylkislæknar, lonaðir einans av statinum, 6 kommunulæknar, ið eru lonaðir av statinum og kommununum, t. s. v. nokrum kommunum, meðan summar kommunur eru leysar frá hesi byrðu. Her kemur órættvísið fram, sum eg seinri skal koma aftur til.

2 læknar eru hjálparlæknar. Eg eri ikki vissur í, hvør ið lónar hesum læknum, so eg skal ikki steðga við hesum kringumstøði, men snúga mær aftur til hinar læknarnar.

Tó kann eg skoyta uppí, at tað er mær frágreitt, at hjálparlæknun í Klakksvík verður lonaður av fylkislæknanum; men er hetta týðningarleyst í hesum fori.

Iðugvaratalið í Føroyum var í 1930 24751, og verða so státt 1768 iðugvarar til hvønn lækna, og eftir hesum at doma eru vit Føroyingar væl farnir; men kanna vit eftir, hvussu spjaddir Føroyingar búgva, tá verður myndin órðvisi.

Av hesum 14 umrøddu læknum búgva 5 í Tórshavn, so allar hinar Føroyar mega hjálpast við 9 læknar.

Av hesum 9 læknum eru einans 3 fylkislæknar lonaðir av statinum; tað vil við øðrum orðum siga, at 21000 Føroyingar, spjaddir um 17 oyggjar — rokna vit Mykinesholm við, kunna vit siga 18 oyggjar — mega hjálpa

ast við 3 læknar. Tað verða 6 oyggjar við meðaltali 3½ túsín iðugvarum til hvønn lækna.

Skuldu vit Føroyingar ongur aðrar læknar haft enn hesar triggjar statslonaði, so doyðu nógvir Føroyingar hjálpalessir.

Tað er skiligt fyrri hvørjum ræthugsandi menniskja, at her mátti nakað gerast; men hvi skulu summar Føroyingar sjálvir seta sær lækna og rinda honum lón, meðan summar bygdir hava fylkislækna og sjálvandi ongan kostnað hava av læknanum. Í teim bygdum, har fylkislæknin býr, er læknin ikki einans friur; men hann er eisini ein góður skattaborgari, meðan tær bygdir, sum hava kommunulækna, mega halda læknanum frá hús og rinda ein part av hansara lón.

Í hesum krepputíðum fólst henda útreiðsla sum ein tung byrða.

Eg skal t. d. nevna, at læknahúsin í Vági standa nú í 30 túsúm krónum, sum bert triggjar kommunur — Vág, Porkeri og Sumbø — hava at rinda aftrat lón til læknans. Henda útreiðsla tyngir okkara skattabyrðu fittliga nógv.

Hetta er órættvíst og eigur at rættast.

Nú vil kanska ein ella annar hugsa sum so, at eg skrivi um hetta, tí eg búgvi í eini bygd, sum rindar til ein kommunulækna. Ja, tað kann væl vera, at tað er nakað í hesum; tí eg ikki einans eri skattaborgari; men eg havi nú otta ferðir verið við at álíkna skatt, og tað tykist, sum tað ár eftir ár verður torforari at fáa endarnar at rokka saman, so eg skal vera ærligur og siga, at eg ár eftir ár býti merki í hesa eykaútreiðslu til læknan, og sum eg veit, er okkum ein órættvís byrða; tí henda byrða eigur at falla javntung á allar Føroyar.

Um eg ikki búði í eini bygd, sum rindar til ein kommunulækna, so hevði eg dugað at sæð hetta órættvísi, og sum javnaðarmaður er tað mín skylda at peika á alt órættvísi

og siga sannleikan, soleiðis sum hann er. Vit javnaðarmenn berjast fyrri at rudda burtur allan órætt — gamlan og nýggjan — vit eiga tí til komandi tingsetu at seta fram uppskot um, at allar útreiðslur til føroyskar læknar skal rindast av statí og lótingi, soleiðis at byrðan fellir rættvís yvir allar landsins landsins iðugvarar.

Samstundis var vert at sett uppskot fram um, at læknarnir skulu verða soleiðis lonaðir, at teir ikki hava rætt til eykaping, hvørki frá privatum ella frá sjúkrakassum.

Tað eru óivað mong fólk so fátæk her á landi, at tey ikki eru for at rinda limagjald til sjúkrakassan, tey ganga tí út av sjúkrakassanum. Nú kann ein ella annar siga, at kommunan kann tá rinda limagjaldið. Tað ber kanska til at skipa soleiðis fyrri; men vit vita, at fólk eru so ærúker her á landi, at tey heldur fara út úr sjúkrakassanum, enn at tey vilja lata kommununa rinda teirra limagjald. Men tá so hesi fólk fella sjúk, noyðast tey móti teirra vilja at móttaka fátækastyrk fyrri at rinda læknapening og sjúkrabúspening. Slíkt má broytast; tí tað er órættvíst, at eitt fátækt menniskja av sjúku og armóð skal noyðast at móttaka fátækastyrk og tessvegna missa síni borgarrættindi sum veljari og annað tilíkt.

Um hjálparlæknar og annan styrk til fátæk fólk, ið gerast sjúk ella kripplingar, fái eg høvi at skriva eina aðra ferð. Hesa ferð haldi eg meg einans til lækna- og sjúkrabúspeningar, sum mega rindast av tí allmenna, t. v. s. statí og lótingi.

Nú kunna menn hugsa sum so, at tá læknaálonirnar skulu hekkast somikið, at teir einki skulu fáa fyrri teirra arbeid, t. v. s. frá sjúklingum og sjúkrakassum, og tað allmenna skal halda sjúkrabúsinu uttan inntøku frá sjúklingum, so kemur lótingið at fáa so stóra byrðu, at skatturin til lótingið verður ovtungur at rinda. Men tað er

ikkí rættiliga soleiðis; tí latum okkum hugsa okkum, at sjúkrakassarnir fella burtur, og staturin tessvegna ikki rindar studning til sjúkrakassarnar, so sparir staturin tann peningin; men hann hava vit rætt til fyllgju okkara støðu í ríkinum. Sjálvanda fáa vit so henda pening at rinda til læknar og sjúkrakassan, so okkara útgjöld verða tey somu sum áður; tí limagjaldið, sum nú verður rindað, kann jú rindast í skatti og kemur soleiðis til inntøku hjá kommununum og lótingi. Tað verður bert tann munur, at peningurin nú verður rindaður pr. hovu (ella pro persona), meðan hann við álíkning verður rindaður eftir ogn og inntøku, soleiðis at tann, ið best ráð hevur, rindar meira enn hann, ið ring ráð hevur; men soleiðis eigur tað jú at vera.

J. H. Danbjørg.

Ábyrgdin.

Støða sambandsins og sjálvstýrisins og støðan hjá undirritaða í eykatingsetuni viðvíkjandi kreppumálinum.

Síðani reiðararnir góvu upp at fáa skipafloktan út við egnu áðum, hevur hvør hugsandi maður og kvinna í Føroyum spurt: kemur størsti parturin av skipafloka okkara at liggja? Og hvør maður og kvinna hevur svarað sær sjálvum: tað má ikki henda. Allar góðar kreffir megú leggja seg í seðlarnar fyrri at forða teirri ólukku, ið vil henda fólk okkara, um fiskimenn okkara leggjast á landi. Reiðararnir søktu um 1¼ millión; seinri minkaði krævið niður í 700.000 kr. til sjálva útgerðina í vár.

Seinasta Ólavsøking, kreppunevndin, ríkisdagsmenninir hava roynt at fingið henda pening til vega. 350.000 kr. virði staturin læna, annars vóru øll sund stongd. Peningastøðurnar

søgdu, at tingsins garantirar dugdi ikki. Tað stóð óvirkiliga í botni. Kreppunevndin ynskti so tingið at koma saman.

Hin 3. í h. m. komu tingmenn saman. Álvar og ansvar kendist á hvørjum einasta. Tað er lívið um at gera, helt ein teirra, og hann rakti tað, ið hvør einstakur bar kenslu av.

Hvat var at gera?

Allir tingmenn vóru greiðir um, at sum tingið var státt, fekk tað ikki lán frá peningastøðunum, ið sögdu, at tingsins innløgur vóru ikki fleiri enn til at greiða ábyrgdirnar, tað hevði. Sjálvstýrismenn og javnaðarmaðurin í kreppunevndini skulu so til at viðtaka tollløg, hvar eftir tingið fekk tær neyðturvilugu inntøkur at rinda rentur og avdrátt við. Eftir konum peningamanna útsoðn var ikki ivingur í, at bankar og peningainstitutið vildu læna uppá tær inntøkur, ein tilíkt lóg gav. Her var ein bráðfengis vegur. Sambandsmenn vildu tó ikki í hesi eykasetu ganga hesa leið — teir vildu hugsa um hetta mál til Ólavsøkingið. Fólkatingsmaður Samuelson og hansara menn vildu aftur heita á statin. Tað vildu sjálvstýrismenn ikki vera við til. Vit javnaðarmenn greiddu atkvøðu saman við sambandsmonnum fyrri at senda eitt telegram til statin, vit vildu ikki hava andsvarið fyrri at forða einum flokki í at royna sína trúgv eina ferð enn.

Samstundis sum telegrammið fór, boðaðu sjálvstýrismenn, at teir vildu seta fram uppskot um tollinntøkur.

Undirritaði og sjálvstýrismenn settu so fram uppskot um:

- 1) at hækka tað nóguldandi tollløg við ca. 25%.
- 2) at endurnýggja viðtøkuna um luksustoll frá í summar, kortini soleiðis broytta, at inntøkurnar ikki vóru ásettar til havnir og vegir.
- 3) Afturat hesum høvdu sjálvstýrismenn uppskot um eina avgift av 1 kr. pr. tons av kóli og kokes, ¼ oyrt. uppá kg av olju og so eitt sindur av avgift